

De nieuwe gaper van Adriaan Rees

Boven drogisterij Het Heertje in de Herenstraat in Amsterdam hangt sinds 14 oktober een kleurrijke genderneutrale fantasiekop. Zijn voorganger, een zwarte Moor met tulband en een vergulde pil op de tong, moest, na een spottende tweet van Sylvia Witteman, in 2020 het veld ruimen en liet een gapend gat achter. Dit bracht [Adriaan Rees](#) in actie. 'Ik ben op de Prinsengracht geboren en in mijn kindertijd waren gapers in mijn omgeving voor mij fascinerende, mysterieuze beelden waarvan ik niet goed begreep waarom ze er zo vreemd uitzagen. Ik besloot om gewoon bij de drogisterij naar binnen te stappen met het voorstel om een nieuwe gaper te maken.' Het Amsterdams Fonds voor de Kunst steunde het initiatief.

Man noch vrouw

Adriaan begon met het maken van proefstukken die nu ook tussen de scheerkwasten in de etalage van de drogisterij te zien zijn. Voor de maatvoering ging hij uit van de oude gaper. De

fantasiekop die ontstond, draagt op de lokken en schouders allerlei eveneens uit klei geknepen drogisterij artikelen, zoals witte pillen, tubes, lippenstiften en een pot crème. De strik onder de kin is een knipoog naar Het Heertje, maar verder is het beeld noch man noch vrouw en mocht er een link gevonden worden met een ras, dan moet dat mijns inziens met alle respect 'het vuilnisbakkenras' zijn, een kleurrijke bastaard waarin al het denkbare en ondenkbare samenkomt. Technisch gezien is deze vergelijking zo gek nog niet: Adriaan gebruikte voor de gaper een mengsel van ruim 200 kilo witte restklei van Structuur 68 in Den Haag. Over deze witte klei schilderde hij zwarte engobe, omdat het wit hem te bleek was en te weinig diepgang had. Daaroverheen bracht hij gedeeltelijk glazuur aan, om ook die weer deels te bedekken met zwarte engobe. Zo creëerde hij een gelaagdheid die het contact met de onderliggende kleimassa nergens in de weg staat, want hij wilde vooral tonen dat alles van klei is.

Adriaan Rees aan het werk. Foto: Pepijn van den Nieuwendijk

Na het uithollen en stoken weegt het beeld, met een bodemmaat van 40 x 40 cm en een hoogte van 78 cm, nog steeds een kleine honderd kilo.

Uitgestoken tong

In het beeld zijn de voor Adriaan kenmerkende lange massagebewegingen te zien. Dit moet, door de grove chamotte in de kleimassa, een fysieke confrontatie zijn geweest. Het focuspunt in de gaperkop is de uitgestoken tong, waar een grote vergulde pil op ligt. Maar omdat ook de hoofdtooi uit lange tongen bestaat, rijst de vraag, naar wat of wie nog meer de tong wordt uitgestoken. Het beeld geeft geen antwoorden maar maakt discussie los en dat is precies wat de kunstenaar wil. Het werk oogt lief en zacht, maar schuurt in al zijn rauwheid. 'Het is fascinerend hoeveel karakter erin zit', zegt de eigenaar van

de drogisterij op de onthullingsuitnodiging. 'De uitstraling van dit beeld toont eigenlijk deels de onmacht die wij vorig jaar voelden bij het verwijderen van de oude gaper. Een soort van subtiel protest. En toch representeert de zeggingskracht van dit beeld op een hele verfrissende manier nog steeds de drogisterijbranche.'

Met deze gaper zet Adriaan Rees een toon: 'Voor mij is de nieuwe gaper een geschenk aan de stad Amsterdam, waar ik geboren ben en waar ik nog steeds woon en werk. In plaats van het verliezen van gedachtegoed, wil ik deze traditie een nieuwe impuls geven. Dit beeld moet de aanjager zijn voor meer gapers en andere traditionele uitingen in de stad, gemaakt door hedendaagse kunstenaars.'

Tineke van Gils

Foto: Sander Troelstra

